СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. — 1893. — TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 79. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 21. квітня 1945. — No. 79. New York and Jersey City, Saturday, April 21, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

АМЕРИКА ДАЛІ НЕ ГОДИТЬСЯ З СОВЄТАМИ В СПРАВІ ПОЛЬЩІ

Департамент стейту оприлюднив, що одержав від совєтського уряду другу ноту в справі допущення до міжнародної конференції в Сан Франсиско делеґації з Польщі, яку вислав би Люблинський уряд. Американський уряд знов відмовив тому домаганню, стоючи далі при тому, що запрошеним може бути тільки новий провізоричний уряд, що був би урядом національного обєднання і мав у собі представників різних демократичних фракцій. Та думають, що як прибуде до Вашинґтону совєтський комісар заграничних справ Молотов, то може прийде до якогось компромісу.

ВІДПОВІЛИ О. КЛОДНИЦЬКОМУ.

Члени Відділу 446 У. Н. Союзу в Кіркленд Лейк, Онтеріо, Канада, а теж місцевий заряд Українського Національного Обєднання, одержавши від о. д-ра В. Клодницького копію його меморіялу в справі Лінії Курзона, висланого до департаменту стейту, відповіли на це ось таким листом, висланим о. Клодницькому, а якого відпис надіслано теж і до Свободи:

„Не знаємо, яку ціль хотіли Ви осягнути разом зо своєю Лігою, висилаючи зладжене Вами меморандум на нашу адресу. Та якаб та ціль не була, то ми нижче підписані заявляємо Вам, що в очах українського загалу Канади Ви показали себе „махновцями" та політичними анальфабетами в українській визвольній справі і своїм виступом Ви зробили тій справі медвежу прислугу замість користи. Ви, замісць визнати один провід, Український Конґресовий Комітет, так, як ми визнаємо Комітет Українців Канади, пішли слідами ксьондза Орлеманьского, визнаючи теперішний стан на українських землях за такий, якого бажав собі сам український нарід. Сльози тиснуться до очей, дивлячись на такий хаотичний стан серед українців в Америці в часі, коли український нарід в Европі переживає найбільшу траґедію в своїй історії. Схаменіться, будьте люде!"

„ДРУЗІ Ф. ЯКИМЕНКА".

Це так називається товариство в Парижі, створене гарячими прихильниками померлого українського композитора Федора Якименка. Мета товариства: Зберегти духову спадщину цього славного композитора.

З РОЗУМНОЇ ПРОМОВИ ПОСЛА ТОМИНА.

Василь Томин, канадійський українець і посол до альбертійського парляменту, звернув увагу в своїй парляментарній промові на деякі шкільні підручники, засмічені марксизмом і дарвінізмом. Як довголітний учитель гайскул він сказав, що молодь замолода, щоб відрізнити науку від пропаґанди. І тому вніс, щоб міністер освіти вглянув у ці підручники і викорінив зло. В іншій своїй промові посол Томин спротивився ухвалам усяких внесків, які мають на цілі обмежування права людини думати, говорити або писати такою мовою, якою він хоче. Він виступив проти дискримінації між народами, коли зайшла мова про те, якою мовою говорити з радієвих станцій. Посол Томин сказав у звязку з цим питанням таке: „Коли кажуть, що на радієвих станціях не можна уживати іншої мови крім англійської, то це знак, що ми зближаємось до небезпечної ситуації".

ВСІ — ПІД МОСКОВСЬКИМ ПАТРІЯРХОМ!

„Свєт" з 12. квітня містить статтю прот. І. Чепеєва про Північно-Американський Екзархат Русской Православной Церкви, що мав би бути тепер створений як підлеглий московському патріярхови. Таким чином, пишеться там, скінчилась би анархія і до православної церкви в Америці вже не міг би ніхто інший вмішуватись крім одного московського патріярха, що „мавби ось так юрисдикцію над усіми православними русскими людьми, звідки вони не походилиб, з Великої Росії чи з Прикарпатської або Угорської Руси, чи з України і Білоруси".

Замітне ще те, що згадується за православну єпархію еп. Чорняка (підкарпатську) в Америці, якій буде поставлений тепер ультимат ввійти в склад екзархату, або перемінитись у якусь секту. Теж кажеться, що таким чином буде зліквідована влада царгородського, вселенського патріярха над деякими „русскими православними" в Америці, до яких зараховує автор статті теж і усіх тих, що походять з українських земель, бо „історичне право" мати над ними владу, належить, після автора, тільки — до московського патріярха.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

УСЯКИЙ ЗОРҐАНІЗОВАНИЙ СПРОТИВ В РУР ЗЛОМАНИЙ

Американська перемога над німцями в Рурській области може перевищити навіть Сталінґрад, згідно з тим, що доносять про успіхи ґен. Омара Бреддлі та його 12-тої Армейської Трупи, що вже знищила там усякий воєнний опір, взявши в полон 316,930 німців. Заповідають, що остаточне число полонених перевищить навіть число 330,000 німців, вбитих і взятих в полон під Сталінґрадом.

З ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.

Вісти, що мають бути з січня цього року такі:

З приходом большевицької влади настали нові переміни. Несподівано уневажнено злотого, хоч на кілька днів перед уневажненням виплачено платні навіть урядовцям у цій монеті. Це викликало загальне роздратовання. Господарів позбавляють у Львові власности на будинки і одночасно викидають з помешкань, дозволяючи взяти з собою лише вбрання і дві пари білизни. Робітники одержали працю по фабриках, а платню подвоєно, та ціни підскочили в десять разів. Пара черевиків коштує 500 рублів (січень 1945), метер сукна 200 рублів, кільо мила 25 рублів, цукру 12. Ворожі настрої села до совєтської влади найбільше зросли внаслідок наказу про здачу врожаю державі. Одібрана від панів земля дійсно роздана селянам, але 60 до 70% врожаю треба віддати державі. Проголошено реґістрацію всіх мужчин, уроджених в роках 1908—1920. Рівночасно заарештовано до 1,000 резервових старшин і членів підземного руху, яких тримають у вязниці на Замарстинові. Серед інтеліґенції панує руйнуюче морально й фізично безробіття. Дотепер має працю тільки невеличка частина учителів, залізничників і маґістрацьких урядників. Одправа Служб Божих не заборонена. Священство всіх обрядів мусить одягатись по цивільному. В школах, заборонено вживати давні українські та польські підручники за винятком курсів фізики і математики. Через те наука утруднена. Нужда опановує край щораз сильніше й наглядніше.

„ВАЖНЕ И НА ЧАСІ", „ГЕНІЯЛЬНЕ".

Большевицькі У. Щ. Вісті з 15. квітня перевели на українську мову меморіял о. д-ра В. Клодницького, що був розісланий в англійській мові, та подали від редакції довшу статтю, в якій поручають цей меморіял. Стаття зачинається такими словами: „Понижче друкуємо матеріял, що його треба вважати важним і на часі". „Громадський Голос", що став уже тільки трубою політики Москви, пише, що меморіял о. Клодницького в порівнанню з тим, що висилає до департаменту стейту Український Конґресовий Комітет, „представляється як геніяльний твір".

ВАГА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДЛЯ РОСІЇ.

Новое Русское Слово з 12. квітня, пищучи про „возсоединение" Карпатської України „з Росією", підкреслює таке:

„Нема потреби говорити про величезне політичне, економічне і стратеґічне значення можливого переходу Росії через Карпати. Угорщині, що находиться між Росією, Чехословаччиною і Югославією, прийдеться орієнтуватись на дружбу з словянами, як і Румунії. Бльок Чехословаччини, Польщі і Росії в Центральній Европі, підкріплений російсько-балканським бльоком, матиме першорядне значення для життя Европи взагалі".

ПЕРЕСЕЛЮЮТЬ ПОЛЯКІВ З СИБІРУ В УКРАЇНУ.

Бюлетен Обєднаної Польської Преси, що виходить у Вашинґтоні, подає під датою з 14. квітня, що до Вашинґтону дійшли деякі вісти з Польщі і України, привезені одним з членів невтральної військової місії, що був в Україні. Він мав пізнати, що від минулого року совєтська влада пересилає масово польську людність в Сибіру і Центральної Азії, вивезену тамтуди в роках 1939—40, на примусові роботи в Україні. Ті люди не могли вже зносити кліматичних відносин в згаданих краях і тому їх тепер переселюють на Україну, а нових депортованих далі шлють на північ.

ВСІ ГОВОРЯТЬ „ПРО РОСІЮ", А НЕ СОВЄТИ!

Нюйорське Новое Русское Слово подає звіт з докладу православного митрополита Веніямина з його поїздки до Москви на вибір все-російського патріярха. В звязку з тим читаємо там таке:

„Митрополит Веніямин доказував, що совєтська влада це влада національна і патріотична. З самого початку він підкреслив, що не випадково він каже „Росія", а не „СССР". Там, в батьківщині, всі говорять просто „Росія", і я буду так говорити".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18. N. Y. BRyant 9-0582

ОДНО БАЖАННЯ: ПОМОГТИ!

Ми, американські українці, виховались під впливом певних ідей. З них і витворились у нас певні ідеали. А ті ідеали не є щось таке, що нині живе, а завтра вмерле, що нині має найвищу цінність, а завтра ніщо. Це такі, що жили в думаючих людей і тисячі літ тому, коли ті люди застановлялись, що є в життю людини чи народу найціннішим добром. Це такі ідеали, що були в головах, творах і життю найкращих представників українського народу. Це такі, що лягли теж в основу ідеольогії американського народу, в спосіб його цілого життя.

Ось ті ідеали ми далі визнаємо добрими, високими і благородними. Що більше: Всі ми в Америці хотілиб, щоб ті ідеали ввійшли ще і в основи того нового порядку в світі, що має повстати по цій війні.

А як так: То чи інакше відноситися нам, американським українцям, теж і до справ наших братів і сестер в Европі?

Чи супроти таких обставин може вийти від нас щось таке, що противиться тим ідеалам і твердить, що вони, наші брати і сестри, дійсно визволені й вільні?

І чи можна нам аж так задушити своє сумління і свої ідеали, щоб не обзиватись за міліонами жертв диктатур і агресій, і не тільки варварсько-гітлерівської, але й совєтської диктатури?

Чи можна нам пятнувати польський шовінізм і польські зазіхання на українські землі, а рівночасно баламутити американський загал тим, що московська диктатура в Україні є сповненням віковічних бажань українського народу бути своїм господарем на своїй землі?

Очевидно, що ось ті слова не є звернені до комуністичних агентів чи комунізуючих, бо для них існує тільки одно — приказ і добро Москви. Це є слово осторога для тих, що моглиб тепер дати себе збаламутити комуністичній пропаганді, що тепер поширилась до таких розмірів, що нема буквально одного дня, щоби не бути просто засипаним тою пропагандою, що то виходить з різних, дуже різних джерел. Вона вже кинула цілу Европу в обійми червоної Москви, а тепер ще залякує на різні лади і Америку, а вже чи не найбільше тих, що походять з тих земель, що є тепер під контролею большевиків. Мовляв, не смійте ніхто противитись, а то потерпите не тільки ви, але ще й ваші рідні в Европі...

Ніхто з нас тут не валить ні Росії, ні Сталіна, ні не розвиває мілітарного союзу з Советами, ні не є проти того, щоб у спілці завести по війні вільніше й свобідніше життя в світі. Це ясне.

Навпаки: Всі ми хочемо допомогти Европі, а в тому і народам у Советах. Але не допомогти так, щоб помагати совєтській владі затісняти кайдани на людей, чи цілі народи і держави! Хочемо зате допомогти, щоби ті народи не були голодними і обдертими, і щоби далі не ходили в неволі, чи були викидуван з рідної хати і гнані в чужі краї, в пустині, в дикі ліси, в Сибір.

Ось так хочемо допомогати! Чи може бути в тім щось злого? І чи можливо нам інакше поступати?

МИТРОП. ШЕПТИЦЬКИЙ ПРО БОЛЬШЕВИЗМ.

Польські джерела передали дещо з вислов іїв митроп. Шептицького про большевизм і большевиків. Це мають бути переклади з української мови, а вислови взяті, як пишеться, з послань митрополита та приватних листів. В перекладі з польських джерел на українську мову, ці вислови, звучалиб ось так:

„Большевики прийшли, щоб „визволити" і вратувати українців, що в їхній мові означає поневолити і зруйнувати, отже грають комедію визвольників і спасителів... Ціла їхня система веде до цілковитої руїни українського народного життя... Наука церкви повинна узглянднити в першу чергу загальні потреби українського народу в сучасній порі, та з уваги на загальну і з кождим днем зростаючу небезпеку безвірства, проповідь мусить в наших часах зміряти в першу чергу до того, щоби зміцнити віру... А, крім цього наша проповідь мусить дати вірним зброю до боротьби з безбожництвом... В совєтських шпиталях трактується вмираючих гірше ніж в европейських вязницях засуджених на смерть, бо звичайно їм не відмовляється здійснення їхньої останньої просьби... Взиваю усіх священиків, що мешкають близько шпиталів, щоб їх якнайчастіше відвідували, очевидно в світськім убранню, щоби дати можність хорим висповідатись. Даю дозвіл давати хорим тайно Св. Причастіє і причащати так, щоб цього не побачив, навіть найближчий сусід... Благаю, щоб Його Святість схотів через своє Апостольське і Батьківське Благословенство призначити мене, вислати і делегувати на смерть за віру і Одну Церкву... Церква на тому нічо не втратить, а може тільки зискати... Будучи пастирем того бідного народу, що так дуже терпить, чи не маю права вмерти за його спасення?"

100-РІЧЧЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ.

В Англії, Канаді та Америці обходили польські емігранти недавно 100-літнє існовання Політехніки у Львові як одного з „осередків польської культури", вживаючи того свята для пропаганди, що Львів це польське місто.

Тепер совєтські джерела подають статтю Володимира Беляєва про „100-річчя Львівського Політехнічного Інституту", що є, як пишеться у статті, „одним з найважніших центрів науки в цьому старинному словянському місті, другим лише по Львівському Університеті".

У статті згадується, як Політехніка потерпіла від націстів, подібно, як потерпіла в 1848 році від бомбардовання міста австрійськими військами, себто від „австрійської реакції". Це згадка про той момент, коли поляки підняли у Львові повстання проти австрійської влади, проголошуючи Львів і західно-українські землі частиною Польщі, що мала стати незалежною державою. Іван Франко описав ці події в повісти, в якій українець не іде разом з молодим дідичем-повстанцем з свого села, бо той дідич піднімає повстання не для визволення Галичини, а для відбудови Польщі на тій землі. Значить, що тоді були в українськім розумінню дві реакції: австрійська і польська. З них, як дивно це не виглядає, австрійська була навіть для українців лекша... Але де такі речі розуміти совєтським пропагандистам!

Далі пишеться в статті, що Інститут відкрито не тільки для молоді Західної України, та що аплікації отримано з Києва, Одеси, Донбаса, Дніпропетровська, Москви і навіть з далекого Новосимбірська. З професорів згадані такі: Гаврило Сокольницький, Володимир Бузінський, Едвард Гейслер, Маріян Камінський, ленінградські професори: Каранев, Степанов, Харкевич, проф. Петро Павлович з Москви, Кияниця, а цілий Інститут є під керівництвом Степана Ямпольського з Академії Наук Совєтської Російської Соціялістичної Республики.

ЗА ЩО ВЕЛИЧАЮТЬ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО?

Совєтська пропаганда поширює статтю проф. Миколи Петровського, „доктора історичних наук", п. н. „Богдан Хмельницький", в якій дуже високо славиться його, але за таке, що „єдиним вірним шляхом для України він правильно вважав приєднання до Росії, що дотогож відповідало інтересам самого народу, його прагненню до обєднання з братнім російським народом".

За це тепер треба Богдана Хмельницького „ставити поруч з такими героями нашого народу, як Олександер Невський, Мінін і Пожарський, М. Кутузов та інші..."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОБОРН, Н. Й. — Уряд Тов. Запорозька Січ, від. 283, повідомляє, що квартальні збори відбудуться дня 22. квітня, в годині 2.30 пополудні. Справоздання касове за 1. квартал здасть контрольна комісія, будеться принимати членів до У. Н. С. і Тов. без вступного. Важні справи Тов. до полагоди. Уряд взиває всіх прибути на збори. — За уряд Тов. Зап. Січи: Теодор Олійник, кошовий; Михайло Вільчинський, касієр; Михайло Курій, стар. і Еміліян Саварин, секр.